

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

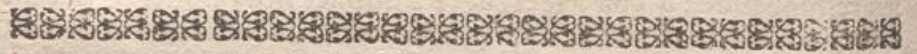
Ulm, 1725

Fasciculus L. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

per hoc doceat teste Sylveria hîc q. 26. majorem requiri puritatem in eo, qui accedit ad fumendum corpus Christi, quàm ad spectandam ejus gloriam. Curiosè forsan inquireret nonnullus, cur inter homines in morte discumbentes, viri tantum censeantur ab Evangelista? nam Joannes ait: *discubuerunt viri quasi quinque millia.* Matthæus expressè excipit mulieres & parvulos. Responsum in promptu est, si consideremus, mulieres & parvulos à natura delicatulos, omne illud refugere, quod rigidum est, & naturæ vim infert, à Christo tamen requiritur ad obsterendas animæ maculas. Prout illud testatur S. Cyprian. Serm. de lapsu asserens; *quàm magna deliquimus, tam granditer desiteamus, alto vulnere diligens, & longa medicina non desit: pœnitentia crimine minor non sit.* Virum se non mulierem probavit S. Margarita Virgo Regis Hungarorum filia, quæ pridè Communionis jejuna in pane & aqua solebat, totaque nocte in oratione pernoctare. Pudeat Christiane Lector, te virum, virili in pœnitentia à fœmina vinci.

FASCICULUS L.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. & 2. lib. 2. Paralipom. in quibus describitur Salomoni collata Divitia, Sapientia & Gloria. Pactum ejus cum Hiram de Lignis & Operariis.

IV.334. Considera I. **S**Alomonem etsi teste S. Scripturâ cap. 1. Divitias, Substantiam & Gloriam acceperit adeò copiosam: ut nullus in Regibus nec ante nec post ei fuerit similis. Nihilominus tamen coactum esse fateri Eccles. 2. *vidi in omnibus vanitatem & nihil &c.* atque hinc illò etiamnum tempore, quò talibus fortunæ Mundique Bonis fruebatur, exclamare auditus est: *ego Ecclesiastes sui Rex in Jerusalem.* Utens tempore præteritò præsentis locò, quasi illud ipsum esse Divitiarum, Honorum & Voluptatum, quò tunc actu fruebatur, adeò

adeò vanum fit, ut merum fuisse, & non esse reputet, prout pulcherrimè explicat Hugo à S. Victore dicens: *sui, jam non sum. Et si sim, id ipsum jam nihil esse cognosco, quod sum.* Sunt porrò perquam accommoda, quæ præfatus Salomon, suam probaturus sententiam, affert similia. *Umbram* primò vocans terrena omnia. Quid autem aliud umbræ proprium, quàm transire, & continuò declinare? vocat fecundò *cursorem*, qui utique nunquam firmam figit pedem, sed perenni in motu cernitur. Tertiò *navim* nominat, quæ aquas veloci cursu pervolat, nullò sui vestigiò relictò. Quartò sagittam dicit, quæ perniciosissimè aërem permeat. *Hustiticus* ille Princeps, qui unicò quasi momentò ad extremam redactus miseriam, opes & honores mundi, quibùs abundaverat, omnes perdidit. Exclamat cap. 30. *& velut nubes transit salus mea.* Quintum afferens simile, planè adpositissimum. Quid enim nubes, nisi vapor ex humili regione terræ ortus, aliud fundamentum non habens cui innitatur, quàm aëris elementum, quod perinde est, ac dicere: caret omni fulcrò, cui innitatur? non durat longiùs, quàm nullus exurgat ventus, qui eam dissipans annihilat. *Væ!* vapor ad modicum parens, ait mellifluus Bernard. Epist. 103. Quasi innuens: gloriam hujus mundi excelsam reddi instar nubis, sed ruinis subijci: plenam fieri luce, sed facillimò lapsu obscurari: resonare quidem per famæ rumorem, sed modicò afflatu dissipari. Atque hæc est ratio, cur omnem terræ gloriam & divitias Christus Dominus unico in momento sibi à Dæmone monstratas viderit Lucæ 4. Nec enim aliter monstrari potuere, utpote quæ non nisi unicò momentò durant: quæ verba Evangelistæ expendens S. Ambros. ait: *benè in momento temporis temporalia & terrena demonstrantur: non enim tam conspectus celeritas indicatur, quàm caducæ potestatis fragilitas exprimitur; in momento enim cuncta illa pretereunt, & sæpè honor seculi abiit, antequam venerit. Quid enim seculi possit esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sint secula? quare ò Christiane Lector! relinque vana vanis, discens, quod discendum tibi præscribit S. Ambros. lib. de Virg. inquit: discite in hoc Mundo supra Mundum esse, & si corpus geritis, volitet in vobis ales Superior.*

Considera 2. Confessarium verumque Patrem Spiritualem moraliter fieri debere talem artificem, qualem physicè loquendò Salomon à Rege Tyri voluit sibi mitti cap. 2. scribens: *mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro & argento, ære & ferro &c. noverit ergo*

confessarius operari in auro & argento: ut Christianos divinâ charitate aureos, & puritate à gravioribus culpis argenteos, ita sensim mediante suâ directione expoliat: quatenus nihil in eis residuum sit, quod notabilis maculâ mereatur nomen. Quare doceat eos: quâ ratione non tantum peccata venialia, sed ipsas etiam imperfectiones evitent, ut sic in vas Electionis perfectissimum cum Paulo Apóstolo evadant, Noverit operari in ere & ferrô: ut indurata in peccatis gravibus pectora infernalium pœnarum metu ad veram emolliat pœnitentiam; ita tamen, ut limites non excedat discretionis, ne nimio terrore utens, in desperationis barathrum tales abigat pœnitentes. Atque hinc venerab. noster Beda lib. de Salom. Templo c. 20. ait: *Super leones & boves. lora dependent, quando Sancti Doctores & in severitate districtiois, quâ peccatores judicant, & in mansuetudine lenitatis remittunt, iudicium sibi timent auctoris: re fortè injustè ligandò ipsi justè ligari ab eo, cujus iudicium errare nequit mereantur.* Meminerit sæpe historiæ illius, quæ contigit Christum inter & Samaritanam, peccatricem utique obduratam. Hæc haustum præbere rogata, roganti non tantum obloqui, sed quasi in convitia contra eum erumpere est ausa, exclamans Joan. 4. *quomodo tu Judæus cum sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana?* quid ad hoc impudens quæsitum reponit Christus? en! non jubet illicò è Cœlo cadere flammæ, è sylvis prodire leones, aut terram sub pedibus mulieris aperiri: sed leni voce, vultu amænò replicat: *si scires Donum Dei &c.* Quare etiam Petro, qui zelò indiscretò in Malchum exarsisse videbatur, indignabundus imperat Matth. 26. *converte gladium in locum suum.* Hanc ergo duplicem, pœnitentes tractandi artem, discite Christiane, qui confessarium agis: ut fias cum Paulo omnibus omnia. Sin verò pœnitentem agis: tunc artificis Confessarii manibus te totum committe: urat ille, secet, expoliat &c. lubentè speras animò; cum in hoc negotio de tua tantum agatur salute.

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 9. & 14. lib. 2. Paralipom. in quo describitur Salomonis magnificus Thronus. Armamentarium nemore confutum &c. Afa Victoria, de Zaran Æthiope obtenta.

N.336. Considera 1. **M**ysteriò non carere, quòd summæ Magnificentiæ Rex Salomon arma bellica pœni voluerit in Viridario,

in loco deliciis destinato, dum asserit S. Scriptura cap. 9. *posuitque ea* (ducentas videlicet hastas, & trecenta scuta) *in armamentario, quod confitum erat nemore.* Volebat enim (si factum hoc moraliter interpretamur) indicare: nullibi magis opus esse spiritualibus armis, quam ubi deliciis sensualibus indulgeri solet; ne tartareus hostis inermes facili negotio vincat, à sensualibus trahendò ad venerea, & illicita carnis oblectamenta. Uti fecunda tellus sibi relicta, & non laboriosa manu exculata, nil nisi carduos, spinas & tribulos parturit; ita corpus humanum inter aulae illecebras, & quotidiana deliciarum objecta versans, si mortificationem penitus abiciat, defluit in carnales spurcicias. Hoc optimè compertum habens Casimirus, Sanctus ille Regis Poloniae filius, inter medias Aulae illecebras ad cò ferendis ciliis, & frequentandis jejuniis studuit, ut talium armorum subsidiò gravissimas tentationes facile perfregerit, mori malens, quam castitatis jacturam, ex Medicorum nuptias suadentium judicio, facere. Philippus II. magnus Hispaniae Rex morti proximus cistulam eburneam sibi afferri petiit. Detinebat illa Crucifixi Imaginem cum flagellò, quæ filio suo Philippo III. porrigens dixit: Patrem Imperatorem Carolum V. Crucifixi imaginem manu tenentem exspirasse: se vero Deum precari, ut filio suo eandem gratiam concedat, quatenus & ipse moriturus hoc salutis trophæo discedat armatus. Cum flagello autem posse sanguinem ejus cum *Avi & Patri* sanguine commiseri. q. d. en! flagellum istud in regia Aula Carolus & Ego Spiritualis armaturæ locò servavimus, non sine sanguinis effusione illò sapius usi contra ingruentes carnis stimulos: tu quoque ò fili! parem in finem eòdem utere. Hæc monita Christiane Lector tibi quoque dicta putes; & hinc eisdem morem habiturus, mortificationis arma tibi familiaria habe, usurpanda iis vel maximè in locis, qui gulæ illecebris & sensuum oblectamentis deserviunt.

Considera 2. Regem Asa non copiosò gladiatorum apparatu, non N.337.
curribus falcatis, non cataphractis equitibus, sed parvulâ militum manu, quam solâ oratione armaverat, obviam perrexisse Zaram Æthiopi, cum exercitu centenorum millium militum appropinquanti, planè capaci: non tantum Palæstinae Regionem, sed mediam orbis totius partem usque deque vertendi. Sed hem! res tam felicè eventu agitur, ut teste S. Scripturâ c. 14. *exterritus hostis fugeret, quem persecutus est Rex Asa: grandis quippe terror cunctos invaserat.* Verissimè igitur exclamat S. Chry-

Chrysoft. super Matth. cap. 18. *nihil potentius homine orante.* Agesippus lib. 5. cap. 16. narrat: Ezechiam Regem ingenti hostium exercitu circumdatum, non verba verbis, nec arma armis conferenda credidisse: sed inductum esse ciliçio, texisse caput, cinere pro galea usum, pro jaculis intorlisse orationem. Citati authoris verba sunt; *ascendit oratio, descendit Angelus, casu per noctem Assyriorum 185. millia. Cadavera numeravimus, percussorem non vidimus.* S. Jacobus Nisibensis Episcopus, ut vidit, civitatem suam creditam tutelam, à ferocibus hostium turmis quaqua-versum cingi, & extremum ei excidium parari, non tela in obsidentium cohortes, sed preces in Cælum misit: quò factum, derepentè publicum & ciniphum agmina in ferreos eorum cuneos invecata esse, quibus territi, fugam ocius capessabant. O Christiane! quot sunt, qui diu noctuque te impetunt? quot membra, tot hostes numeras, quot appetitus & passiones tot inimicos, ad quam ergo armaturam aliam in tui tutelam confugies, nisi ad fervidas preces?

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 15. & 16. lib. 2. Paralip. in quibus describitur Populi devotio, Simulachrum Priapi comburentis. Ase impænitentis fiducia in medicis posita, & non in Deo.

N.338. Considera 1. **P**ulchram & utilem in hoc latere Doctrinam moralem; quòd venerum Priapi simulachrum in frustra comminutum, combustumque sit in torrente Cedron teste S. Scripturâ cap. 15. nomine torrentis hujus, de quo Vates regius Psal. 109. cantat: *de torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* Amarissima Christi Passio designatur, dum asserit Evangelista Joannes c. 18. *egressus est cum discipulis trans torrentem Cedron, initium positurus Passioni suæ, cui tanquam torrenti per fervidas meditationes immersa, extingueretur omnis veneræ voluptatis flamma.* Ad hunc torrentem se contulit S. August. asserens de se in manuali c. 22. *cùm me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Cùm me premit caro, recordatione vulnerum Domini refurgo. Cùm Diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera Misericordiæ Domini mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moveat membra mea, recordatione vulnerum Domini nostri filii extinguitur.* Crediderim; eandem Augustino fuisse mentem
inter

inter carnis incendia, qualem habuit olim Ægyptius Joseph, qui fortissimos, impudicæ Dominæ assultus his excussit verbis: Genes. 39. dicens illi: ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat: quid habeat in Domo sua: nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi præter te, quæ uxor ejus es. Quomodo ergo possum hoc malum facere? & peccare in Deum meum? non disparibus inquam verbis credo, Augustinum fuisse usum, ad retundendos veneris assultus dicentem: ecce Dominus meus omnia mihi tradidit, inò tradidit semetipsum: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? captus est ille amore mei, & ego capiar amore meretricis lascivæ? ille pro me vulneratus est, & ego obscœnis voluptatibus cum illius gravissima offensa inserviam? ille non habuit, ubi coronatum caput reclinaret: & ego reclinem caput meum rosæ cinctum Samsonis ad instar in protervæ Dalilæ sinu? quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? non erat ille mihi obstrictus, & tamen redemit me: ego me illi obstrictum profiteor, & offendam illum? debebat mihi flagella, crucem & mortem, quæ tamen omnia pro me lubens subiit: hinc debeo illi, quidquid possum obsequii & rependam summas injurias? quomodo possum hoc malum facere? &c. Oseas Propheta obscœnæ amatricis concupiscentias ita describit c. 2. *vadam post amatores meos &c.* At quò tandem modò putas, hanc amanti amentiam, & æstuantem à libidine impetum esse repressum? en! respondet S. Textus: *propter hoc ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam macerica, & semitas suas non inveniet.* Quænam verò spinæ, nisi illæ, quæ Sacratissimam Christi frontem transfixere, ab Osea tot abinde sæculis jam prævisæ? quis ergo cum Augustinò non dicat: *nullum tam potens esse tam efficax contra ardorem libidinis medicamentum, quàm mortem Redemptoris.* Manu. c. 23. quare etiam inter septem hebdomadæ dies sextum videretur Christus elegerit, ut die illò, veneri ab antiquis dicatò patiens, fortius venerem impugnaret, à fidelibus in mente volutatus. Hinc Christiane Lector projice te in torrentem Passionis Dominicæ, & extinctò libidinis igne exardescet in te ignis divini amoris. Quotiescunque turpis cogitatio tuam subit mentem, dic ocùs: quomodo possum peccare in Deum meum, amore mei tam amara passum?

Considera 2. Ex sexcentis peccatoribus vix unum reperiri, de quo N. 339. non idem verificandum, quod S. Scriptura testatur de Afa c. 16. dicens; *Nec in infirmitate sua quasi vit Dominum &c.* naturale enim est, ut ait

S. Bernardinus tom. 1. ferm. 13. art. 3. c. 2. & experientia hoc clarè ostendit: quod ea, quæ versantur in mente viventis versantur etiam communiter in mente morientis, dilexit in vita sua gloriam & honores, fastum & pompam &c. iisdem quoque in morte affectus erit. Evangelicus ille Dives eadem nocte, quâ in ultimum somnum oculos debebat claudere, non alias mente versabat cogitationes, quàm istas Lucæ 12. *Anima mea habes multa bona, reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Aptissimè comparatur tempus mortis somno: ut enim in somno occurrunt species de rebus per diem in mente agitatis; ita in morte objici plerumque solent gesta per vitam. Quare avarus ille, qui teste Josephô Mansiô in maxima annonæ penuriâ Arimini noluit triticum suum vendere, donec ejus pretium summè accrevisset: postquam audiit, advenisse peregrinas naves, quæ illud duobûs solidis & mediô expenderent venale, in rabiem puniente Deô actus, has in voces erupit: *duo solidi cum dimidio!* quæ verba longiorî tempore repetens, cum illis effudit animam. Talia benè ponderans Christiane Lector morem habe monitis Eccles. cap. 5. dicentis: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem &c.* Sera parsimonia in fundo est. Quæ homo semina-verit per vitam, in morte metet. Si tuo in pomario staret arbor, per integros viginti aut triginta annos nullis fecunda fructibûs, nisi merè sylvestribûs, crederesne: illam tunc nobiles fructus producturam, cum de ea cogitares, securi scindenda? quomodo igitur præsumes: paucis diebûs, quas forsan in infirmitate tua vives, te dignos pœnitentiæ fructus pariturum, qui viginti aut plures annos inter mera vitia transegisti? repones forsan: non paucos peccatores tranquillè mori. Ah! tranquillitas ista pejor est omnî tempestate: tam placida enim mors nasci non potest aliundè, quàm ex præsentia Dæmonum, tentationum suarum impetu etiam ipsam fidem eripientium. Arida & nigrescente linguâ si æger non quæritur sitim, signum præsentis delirii præbet. Haud secus peccator moribundus, qui eò devenerit, ut nihil videatur formidinis pati, ipsô factô indicat: quòd Atheistarum deliriô captus, nec Deum, nec Infernum, nec Paradisum agnoscat. Ad hæc quis persuadeat sibi: Dæmonem tunc temporis adeò quietum fore, nisi prædam jam quasi intra suas fauces hærentem haberet? canis si coturnicem stiterit, etiam subsistit, non latrans, nec se movens: hæc verò ipsa quies certum venatori dat indicium volucrem jamjam esse deprehensam. Ita peccatoris, sine ullo timore morientis status signum

signum est: illius animam jam certâ quasi spe à Dæmone captam esse. Quare refutatâ hâc futili objectione, argumentum Eccles. tibi iterum propono: *non tardes converti &c.* ne vanâ fiduciâ cum Asa delusus, pereas.

FASCICULUS LI.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum,

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 19. & 22. lib. Paralip. in quibus describitur reformatio Levitarum & Judicum, facta à Josaphat. Impii Ochozia misericordia exhibita Foram agrotanti, invisendô eum &c.

Considera I. **Q**Uàm salubrem & summè necessariam Superioribus Judices agentibus, proponat Doctrinam Rex Josaphat, dum cap. 19. asserit de S. Scriptura: *Præcipiens Judicibus, videte ait: quid faciatis? hoc est Lyrano teste: ne precipitanter, sed cum magna deliberatione sententiam feratis.* Quare non absque notamine Matthæi 5. dicitur: Christum Dominum *sedisse*, ut teste Abulensi signaretur hâc sessione maturitas Judicii; quam exigunt Jura dum volunt, sententias nonnisi à sedentibus ferri. Nautæ Jonam in mare jactaturi, etsi jam haberent fatentem reum, & petentem: ut mitteretur in mare; manus tamen ab illo retraxere, antequam sollicitâ, & scrupulosâ indagine quæssissent: *quid fecisti?* imò jam cognitâ ab eo gravis inobedienciæ causâ, adhuc morabantur, secundam movendô quæstionem v. 11. cap. 1. *Quid faciemus tibi?* tunc demum spumantibus cum procellis ad certum vitæ periculum committunt. Hic Jonas tertiâ die ex faucibus balenæ ejectus, typus est Christi, quem ea de causa scimus, à Judicibus Hebræis & Pilato damnatum injustè; quòd nimis præcipitanter in illo Judicio res acta sit, invidiâ sententiam urgente. Aderant tot clarissima Innocentiæ testimonia, sed hîs omnibûs nullatenus auditis, cæcô impetu & furore conclusum est ocîus: